

Komt een wijkteammedewerker bij de burger en hij maakt en fout...

Over aansprakelijkheden en schadevergoeding bij wijkteams

Tim Robbe¹

1. Inleiding

Een wijkteammedewerker komt bij een burger. Vervolgens maakt hij een “fout”, een toerekenbare onrechtmatige daad. Hij past een verkeerde diagnose toe. Of hij geeft verkeerde nuldelijns hulp. Of hij schendt de privacy van de burger. Hierdoor lijdt de burger schade. Deze burger blijft verstoken van zorg of hij krijgt de verkeerde zorg. Waar kan de burger zijn schade vergoed krijgen? Wie is aansprakelijk? Het antwoord is afhankelijk van de manier waarop gemeenten de wijkteams organiseren. Hierna behandel ik de mogelijke aansprakelijkheid voor schadevergoeding van de wijkteammedewerker zelf, van de zorgorganisatie of wijkteamorganisatie waar deze werkt en van de gemeente. Het is belangrijk voor de burger en de wijkteammedewerker dat zorgorganisaties, wijkteamorganisaties en gemeenten afspraken over aansprakelijkheden goed vastleggen in overeenkomsten. Het is net zo belangrijk dat zij de juiste verzekeringen afsluiten.

2. Onrechtmatige daad en de aansprakelijkheid van de wijkteammedewerker

In Nederland draagt iedereen zijn eigen schade. Dat is alleen anders als een ander die schade moet vergoeden op basis van de wet of op grond van een overeenkomst. Is in situaties zoals beschreven in de inleiding de wijkteammedewerker dan aansprakelijk tot schadevergoeding? Naar mijn mening wel.

Een verkeerde diagnose toepassen, verkeerde hulp verlenen, *et cetera*; we kunnen het allemaal bestempelen als een onrechtmatige gedraging. De wijkteammedewerker maakt inbreuk op een recht (bijvoorbeeld lichamelijke integriteit), handelt in strijd met een wettelijke plicht (bescherming persoonsgegevens) of schendt een ongeschreven zorgvuldigheidsnorm. In de praktijk loopt een wijkteammedewerker vooral het risico een zorgvuldigheidsnorm te schenden. Ik denk dat voor zo'n medewerker zelfs nog een verhoogde zorgvuldigheidsnorm geldt. Dit omdat hij (zou moeten) beschikken over bepaalde deskundigheid waar de burger op mag vertrouwen. De norm luidt dat deze medewerker bij het uitvoeren van zijn taken de juiste professionaliteit aan de dag legt en de juiste regels op juiste wijze toepast. Dat niet doen betekent dat de medewerker de norm schendt. Dat is de onrechtmatige

¹ Advocaat bij Aboukir & Robbe Advocaten te Utrecht.

gedraging. Vervolgens is de onrechtmatige gedraging aan de wijkteammedewerker toe te rekenen op basis van schuld of op basis van maatschappelijke opvattingen. De medewerker voert namelijk zelf zijn taken niet correct uit. De toerekenbare onrechtmatige gedraging vormt wat we juridisch noemen de “fout”.

De medewerker moet de schade vergoeden die de burger lijdt door de onrechtmatige gedraging. Wel moet vaststaan dat de gedraging tot de schade leidde. Het feit dat de burger geen, onjuiste of onvoldoende zorg krijgt moet dus direct verband houden met de gedraging van de wijkteammedewerker. Dit kunnen we denk ik in de praktijk vrij snel vaststellen, juist omdat de wijkteammedewerker vaak is gepositioneerd in de toegang en in de zogenaamde nulde lijn. Tot slot moet nog vaststaan dat de geschonden norm, zoals in de vorige alinea omschreven, beschermt tegen de geleden schade (relativiteitsbeginsel). Ook dat lijkt mij in de praktijk vrij makkelijk vast te stellen. De norm is namelijk dat de wijkteammedewerker professionaliteit aan de dag legt en de juiste regels juist toepast, zodat burgers niet in de situatie komen geen, verkeerde of onvoldoende zorg te krijgen.

De wijkteammedewerker is bij het maken van een “fout” dus vrij snel aansprakelijk tot schadevergoeding. Het is wijkteammedewerkers dus aan te bevelen zich te verzekeren tegen dit soort aansprakelijkheid.

3. Aansprakelijke rechtspersonen: zorgorganisatie, wijkteamorganisatie, gemeente?

Wijkteammedewerkers werken over het algemeen niet voor zichzelf. Zij zijn in dienst van een organisatie of voeren voor een organisatie werkzaamheden uit. In bepaalde gevallen is die organisatie naast de medewerker ook aansprakelijk. Dit geldt als we het handelen van de medewerker kunnen beschouwen als handelen van de organisatie op basis van vertegenwoordiging of verkeersopvattingen. Dit noemen we het “Peuterschool Babel-criterium”. Voor wat betreft de wijkteammedewerker kan dit tot interessante casuïstiek leiden. Zeker omdat wijkteams niet éénduidig zijn georganiseerd. De medewerkers zijn in dienst van één of meer zorgorganisaties, van een nieuwe entiteit of van de gemeente. Zij voeren in ieder geval werkzaamheden uit in opdracht van de gemeente, namelijk het vaststellen van een hulpvraag en het uitvoeren van nuldelijns zorg.

Ik denk dat alle genoemde rechtspersonen voor een aansprakelijkheid tot schadevergoeding in aanmerking kunnen komen. Dit is in ieder geval aan de orde als de medewerker een dienstverband heeft bij een rechtspersoon en de uitgevoerde taken liggen inhoudelijk in het verlengde van wat die rechtspersoon doet. De toegangswerkzaamheden en zorg in de nulde lijn liggen in het verlengde van wat zorgorganisaties en wijkteamorganisaties doen. Deze kan de burger dus

aansprakelijk stellen. Vooral ook de toegangswerkzaamheden vallen in het verlengde van wat een gemeente doet. Op basis van vertegenwoordiging kan de burger dan denk ik dus ook direct de gemeente aanspreken tot schadevergoeding.

Zorgorganisaties verzekeren zich vaak wel tegen dit soort aansprakelijkheden. Ik vermoed dat wijkteamorganisaties dit nog niet deden. Daarom moet dit onderwerp hoog op de agenda's bij deze organisaties. Ik vraag mij ook af in hoeverre gemeenten zich verzekerden voor specifiek dit soort aansprakelijkheid.

Naast verzekeren geldt nog een ander aandachtspunt. Gemeenten en zorgorganisaties of wijkteamorganisaties sluiten vaak overeenkomsten van opdracht. Of de gemeente subsidieert deze organisaties. Deze overeenkomsten of subsidies geven een juridische basis voor het uitvoeren van de activiteiten van de wijkteammedewerkers. Hierin kunnen partijen dan ook afspraken maken over aansprakelijkheid. Het is belangrijk om deze in kaart te brengen vóór partijen de overeenkomst sluiten of de subsidie verlenen. Het moet vooraf duidelijk zijn wie bepaalde risico's draagt als een wijkteammedewerker letterlijk de "fout" ingaat.

4. Risicoaansprakelijkheden

Daarmee is het verhaal nog niet uit. Als de rechtspersonen niet direct aansprakelijk zijn op basis van het "Peuterschool Babbel-criterium", dan kunnen nog de zogenaamde risicoaansprakelijkheden gelden.

4.1 De ondergeschikte wijkteammedewerker

Wijkteammedewerkers functioneren natuurlijk vaak als ondergeschikte. Zij zijn in dienst van een zorgorganisatie, een wijkteamorganisatie of een gemeente. Als een "fout" voldoende verband houdt met een opgedragen taak, dan is degene die zeggenschap heeft over de ondergeschikte aansprakelijk. Er is zeggenschap als degene die de "fout" maakt gehouden is de instructies en aanwijzingen van de ander op te volgen. Ook hier komen we in een interessante situatie terecht. Want ook hier geldt dat zowel zorgorganisatie, wijkteamorganisatie als gemeente kandidaat zijn om als bovengeschikte te dienen. Om in toekomstige concrete gevallen vast te stellen of de burger één van deze organisatie aansprakelijk kan stellen, zullen we dus moeten bekijken wie uiteindelijk de taak opdroeg en of diegene ook werkelijk zeggenschap had over de wijkteammedewerker.

Het is naar mijn mening niet ondenkbaar dat dezelfde uitkomsten volgen als bij rechtstreekse aansprakelijkheid van rechtspersonen. En dat de burger dus alle bovengeschikte partijen aansprakelijk kan stellen tot schadevergoeding. Is de wijkteammedewerker zelf ook aansprakelijk, dan geldt overigens hoofdelijke

aansprakelijkheid voor zowel de ondergeschikte wijkteammedewerker als voor de bovengeschikte organisatie. Dat kan de zorgorganisatie, de wijkteamorganisatie of de gemeente zijn. Maar de wijkteammedewerker hoeft alleen dan zelf een bijdrage te leveren in de schadevergoeding als sprake is van bewuste roekeloosheid of opzet. Daarvan is naar ik hoop slechts bij hoge uitzondering sprake.

4.2 *De niet-ondergeschikte wijkteammedewerker*

Ondergeschiktheid kan ook afwezig zijn. In dat geval heeft de zorgorganisatie, de wijkteamorganisatie of de gemeente geen zeggenschap over de wijkteammedewerker. De wijkteammedewerker is dan dus niet gehouden de instructies en aanwijzingen van één of meer organisaties uit te voeren bij zijn taken. Uiteraard is de aansprakelijkheid voor niet-ondergeschikten veel minder snel aan de orde dan bij ondergeschikten. Als de wijkteammedewerker een “fout” maakt bij het uitvoeren van werkzaamheden in de uitoefening van het “bedrijf” van de aangesprokene, dan is die laatste niettemin aansprakelijk.

Of deze aansprakelijkheid aanwezig is moeten we toetsen aan het criterium “éénheid van onderneming”. Kort gezegd stellen we dan de vraag of ook een ondergeschikte de “fout” zou hebben kunnen maken. Als dat zo is, dan is sprake van “éénheid van onderneming”. In het geval van wijkteammedewerkers geldt naar mijn mening dat een burger zowel een zorgorganisatie als een wijkteamorganisatie aansprakelijk kan stellen. De gemeente ontspringt echter een (belangrijke) dans. Deze vorm van risicoaansprakelijkheid is niet van toepassing op een overheid die opdrachten verstrekt voor het uitvoeren van haar publieke taken.

5. Overzicht

Na al het voorgaande kunnen we aangeven wie een burger aansprakelijk kan stellen bij een fout door een wijkteammedewerker en wanneer.

1) Wijkteammedewerker:

De burger kan de wijkteammedewerker aansprakelijk stellen als sprake is van een “fout”, causaliteit en relativiteit. Als de burger naast de wijkteammedewerker de werkgever aansprakelijk stelt, dan hoeft de wijkteammedewerker alleen een deel van de schadevergoeding te betalen als sprake is van bewuste roekeloosheid of opzet.

2) Gemeente:

De burger kan de gemeente aansprakelijk stellen:

- als de wijkteammedewerker een “fout” maakt en handelingen zijn te beschouwen als handelingen van de gemeente.
- als de wijkteammedewerker een ondergeschikte is van de gemeente (de gemeente heeft zeggenschap over de taakuitvoering).

3) Zorg- of wijkteamorganisatie

De burger kan de zorg- of wijkteamorganisatie aansprakelijk stellen:

- als de wijkteammedewerker een “fout” maakt en handelingen zijn te beschouwen als handelingen van de zorg- of welzijnsorganisatie.
- als de wijkteammedewerker een ondergeschikte is van de zorg- of welzijnsorganisatie (de zorg- of welzijnsorganisatie heeft zeggenschap over de taakuitvoering).
- als de wijkteammedewerker een niet-ondergeschikte is van de zorg- of welzijnsorganisatie, maar er is sprake van éénheid van onderneming.

6. Samenvatting

De burger kan op verschillende manieren bij een fout van een wijkteammedewerker verschillende partijen aansprakelijk stellen tot schadevergoeding. Uiteraard als aan alle voorwaarden is voldaan. Naast de wijkteammedewerker kan de burger in bepaalde gevallen ook de zorgorganisatie, de wijkteamorganisatie en de gemeente aansprakelijk stellen. In het belang van alle belanghebbenden, niet in de laatste plaats de burger en de wijkteammedewerker zelf, is het van groot belang dat gemeenten, zorg- en wijkteamorganisaties duidelijke afspraken maken over aansprakelijkheid. En dat zij de risico's die gepaard gaan met de uitvoering van de werkzaamheden in het wijkteam goed verzekeren.

>> Aansprakelijkheid van medewerkers in het wijkteam contractueel goed regelen? Zowel voor de burger, de medewerker, de zorgorganisatie, de wijkteamorganisatie als de gemeente? Wij controleren voor u de gesloten overeenkomsten, stellen deze overeenkomsten op en kunnen adviseren over aansprakelijkheid waar nodig:

Aboukir & Robbe Advocaten

mr. drs. Tim Robbe

06 425 855 02

robbe@ar-advocaten.nl

030 227 06 13

info@ar-advocaten.nl

Kromme Nieuwegracht 12 B

3512 HG Utrecht